Evropský parlament
2024-2029

Výbor pro zahraniční věci

2025/2048(INI)

16.6.2025

NÁVRH ZPRÁVY

k řešení nadnárodních represí vůči obráncům lidských práv
(2025/2048(INI))

Výbor pro zahraniční věci

Zpravodajka: Chloé Ridel

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....7

PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJKA OBDRŽELA PODNĚTY 9

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

k řešení nadnárodních represí vůči obráncům lidských práv
(2025/2048(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na deklaraci OSN o obráncích lidských práv a na rezoluci Rady OSN pro lidská práva ze dne 4. dubna 2025 nazvanou „Obránci lidských práv a nové a vznikající technologie: ochrana obránců lidských práv, včetně obránkyň lidských práv, v digitálním věku“,

– s ohledem na Smlouvu o Evropské unii, zejména na články 3 a 21 této smlouvy,

– s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie,

– s ohledem na pokyny EU pro obránce lidských práv přijaté v červnu 2004 a na své usnesení ze dne 16. března 2023 o obecných zásadách EU týkajících se obránců lidských práv[1],

– s ohledem na článek 55 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro zahraniční věci (A10-0000/2025),

A. vzhledem k tomu, že nadnárodní represe je dobře zdokumentovaným jevem, který se odehrává v celosvětovém kontextu zhoršování lidských práv, zmenšování občanského prostoru a rostoucího výskytu autoritářských režimů;

B. vzhledem k tomu, že obránci lidských práv jsou klíčovými spojenci EU při obraně a prosazování lidských práv, demokracie a právního státu; vzhledem k tomu, že provádění obecných zásad EU týkajících se obránců lidských práv a jejích závazků je stále nevyvážené;

C. vzhledem k tomu, že na celém světě jsou obránci lidských práv ohroženi nadnárodními represemi, přičemž v posledních letech je zaznamenáváno stále více případů;

D. vzhledem k tomu, že neexistuje všeobecně přijatá definice nadnárodních represí a oficiální údaje jsou omezené; vzhledem k tomu, že nadnárodní represe běžně označují útoky a hrozby ze strany států, jejichž cílem je hájit a prosazovat své zájmy tím, že překračují hranice států, aby donutily, kontrolovaly nebo umlčely disidenty, politické oponenty, novináře, aktivisty, osoby zabývající se lidskými právy a členy diaspory prostřednictvím široké škály metod;

E. vzhledem k tomu, že navzdory rostoucímu povědomí zůstávají zahraničněpolitické a vnitropolitické reakce EU na nadnárodní represe omezené;

F. vzhledem k tomu, že sociální média a další digitální platformy mohou pro nadnárodní

[1] Úř. věst. C, C/2023/409, 23.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/409/oj.

represe vytvořit příznivé prostředí;

I. Nadnárodní represe proti obráncům lidských práv: rostoucí trendy a hrozby

1. odsuzuje nadnárodní represe jako vážné ohrožení mezinárodního práva v oblasti lidských práv a práva na svobodu, vyjadřování, sdružování a ochranu před svévolným zadržováním a násilím a jako zpochybnění suverenity hostitelských zemí prostřednictvím taktiky zahraničního vměšování,

2. zdůrazňuje, že státem podporované nadnárodní represe nabývají stále zákeřnějších forem, včetně fyzického ublížení a mučení, sledování, právního nátlaku, digitálních hrozeb, nucených zmizení a únosů, často za účelem nucené repatriace, žádostí o vydání, vyhrožování rodinným příslušníkům a nezákonných vražd,

3. odsuzuje autoritářské režimy po celém světě za to, že se stále častěji uchylují k digitálním nadnárodním represím a technologiím využívajícím umělou inteligenci, špionážnímu softwaru, hackerským útokům a doxingu, aby obtěžovaly, sledovaly a zastrašovaly obránce lidských práv, zejména ženy, které jsou nepřiměřeně často terčem sexualizovaného zneužívání a výhrůžek,

4. odsuzuje pachatele za to, že vyvíjejí právní a diplomatický nátlak, mimo jiné prostřednictvím politicky motivovaných červených oběžníků Interpolu, požadují zatčení a vydání obránců lidských práv v exilu, zneužívají označení „terorista“, trestní stíhání v nepřítomnosti a další opatření správní povahy, jako je odebrání občanství, zákaz cestování a odepření dokladů totožnosti a konzulárních nebo bankovních služeb,

5. vyjadřuje vážné obavy ohledně úlohy hostitelských zemí a nestátních subjektů, jako je soukromý průmysl špionážního softwaru, zločinecké organizace a zprostředkovatelé, při usnadňování nadnárodních represí,

6. vyjadřuje obavy ze zmenšování občanského prostoru a umlčování exulantů, jejichž hlasy pomáhají dokumentovat zneužívání v autoritářských státech, připomíná, že svobodné, demokratické společnosti, zejména v bezprostředním sousedství EU, jsou v jejím zájmu,

7. upozorňuje na trvalé psychické dopady nadnárodních represí na duševní zdraví a celkovou pohodu obětí,

II. Začlenění nadnárodních represí do politik EU

8. vyzývá Komisi, členské státy a Evropskou službu pro vnější činnost (ESVČ), aby se systematicky zabývaly nadnárodními represemi v rámci dialogů o lidských právech se zeměmi mimo EU a na dalších fórech pro dvoustrannou a mnohostrannou spolupráci, jako je Rada OSN pro lidská práva,

9. vyzývá Komisi a ESVČ, aby revidovaly akční plán EU pro lidská práva a demokracii a obecné zásady EU týkající se obránců lidských práv tak, aby zahrnovaly rostoucí hrozbu nadnárodních represí proti obráncům lidských práv, jakož i ustanovení o ochraně a bezpečnosti obránců lidských práv a o jejich finanční podpoře,

10. vyzývá EU a její členské státy, aby prováděly Pakt EU o migraci a azylu tak, aby chránily obránce lidských práv, kteří hledají útočiště, ze zemí mimo EU s autoritářskými režimy,

11. vyzývá členské státy, aby co nejlépe využily svých vnitrostátních politik a flexibility k vytvoření soudržnější, koordinovanější a předvídatelnější vízové politiky pro obránce lidských práv, na které se zaměřují nadnárodní represe;

III. Posílení koordinovaného monitorování a sběru dat

12. vyzývá ESVČ a členské státy, aby koordinovaly své úsilí a vytvořily informační, datové a sledovací mechanismy a mechanismy podávání zpráv s cílem zlepšit dokumentaci případů nadnárodních represí na svém území a zřídit kontaktní místa pro obránce lidských práv v delegacích EU,

13. vyzývá Komisi, aby zřídila centralizovaný mechanismus pro registraci, monitorování a vyhodnocování případů nadnárodních represí vůči obráncům lidských práv v EU, který pomůže odhalit nedostatky v politice EU a formulovat odpovídající strategické reakce,

14. vyzývá členské státy, aby kodifikovaly nadnárodní represe ve vnitrostátních právních předpisech s cílem pomoci vládním institucím identifikovat nadnárodní represe a předcházet jim,

15. vyzývá členské státy a Europol, aby poskytly školení o povědomí o nadnárodních represích příslušným vládním agenturám, externím poskytovatelům služeb a jejich zaměstnancům, zejména pracovníkům v oblasti kybernetické bezpečnosti, donucovacích orgánů a imigračních úřadů a zaměstnancům pověřeným vyřizováním žádostí o víza a přezkumem žádostí o vydání a dalších forem právní spolupráce se zeměmi mimo EU,

IV. Řešení rizik, která představují digitální technologie jako nástroje nadnárodních represí

16. vyzývá EU a její členské státy, aby se zabývaly digitálními formami nadnárodních represí,

17. žádá členské státy, aby uplatňovaly přísný dohled nad trhy a operacemi se špionážním a sledovacím softwarem a aby v případě potřeby zrušily vývozní licence pro špionážní software,

18. vyzývá Komisi, aby prosazovala zákon o digitálních službách a zajistila, aby platformy sociálních médií dodržovaly povinnosti v oblasti lidských práv a zabývaly se nadnárodními represemi,

V. Zajištění odpovědnosti a uplatňování sankcí

19. vyzývá EU, aby pohnala státy a režimy, které se dopouštějí nadnárodních represí, k odpovědnosti za porušování lidských práv podle Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Evropské úmluvy o lidských právech;

20. vyzývá EU, aby zvýšila finanční prostředky pro ProtectDefenders.eu, rozšířila jeho mandát tak, aby zahrnoval i obránce lidských práv ohrožené nadnárodními represemi v rámci EU, a zvýšila finanční prostředky pro organizace občanské společnosti, které se zabývají ochranou obránců lidských práv,

21. vyzývá Komisi, aby dále spolupracovala s Interpolem a OSN a ukončila zneužívání a politicky motivované používání červených oběžníků a modrých oběžníků a žádostí o rozptýlení a vydání, žádá, aby mandát Europolu zahrnoval nadnárodní represe a posuzování souvisejících incidentů a oběžníky Interpolu zaměřené na obránce lidských práv,

22. vyzývá EU a její členské státy, aby využily všechny dostupné nástroje na ochranu obránců lidských práv a na posílení národní suverenity a demokratických hodnot, včetně sankcí v rámci globálních sankčních režimů EU v oblasti lidských práv, zákazu vydávání víz a vyhoštění diplomatů,

23. vyzývá EU a ESVČ, aby zintenzivnily diplomatické vztahy, a to i prostřednictvím delegací EU, s cílem předcházet nadnárodním represivním taktikám ze strany nečlenských zemí EU a odrazovat od nich, a aby na tyto případy upozorňovaly prostřednictvím veřejných prohlášení,

°

° °

24. pověřuje svoji předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Parlament vyzval k předložení této zprávy INI v souvislosti s rostoucím povědomím a dokumentací o nadnárodních represích. Poskytuje komplexní analýzu a doporučení orgánům EU a členským státům, aby usnadnily, rozšířily a posílily ochranu obránců lidských práv, kteří jsou předmětem nadnárodních represí ze strany třetích zemí, jejichž orgány a zmocněnci neúnavně pracují na umlčování, zastrašování nebo obtěžování obránců v jejich hostitelských zemích. Opatření zahrnují fyzickou újmu, sledování, právní nátlak, digitální výhrůžky, únosy, žádosti o vydání a deportaci, výhrůžky rodinným příslušníkům a také nezákonné vraždy.

Nadnárodní represe v autoritářských režimech působí na domácí scéně tak, že odrazují disent a odpírají bezpečí obráncům a jejich rodinám, a stejně tak navenek tím, že testují hostitelské země a jejich schopnost reagovat a chránit obránce, čímž odhalují křehkost jejich právních systémů. Porušují základní lidská práva, podkopávají právní stát a demokracii a ohrožují národní suverenitu a bezpečnost prostřednictvím zahraničních zásahů. V důsledku toho se občanský prostor po celém světě zmenšuje, zatímco obránci lidských práv, kteří informují o zneužívání a autoritářských praktikách, jsou umlčováni a je jim bráněno v informování svých komunit.

Mezinárodní ani evropský právní rámec však nestanoví společný koncepční rámec nebo definici, natož koordinovanou mezivládní reakci na úrovni EU, která by zahrnovala preventivní a ochranná opatření.

Státy jako pachatelé využívají právních mezer a nedostatku oficiálních údajů. Při uplatňování stále zákeřnějších taktik se spoléhají na nestátní aktéry nebo „zmocněnce“, kteří provádějí represe mimo jejich hranice a jurisdikci, jako jsou soukromé špionážní a sledovací společnosti, sítě organizovaného zločinu nebo přidružené skupiny diaspory.

Digitální platformy, komunikační technologie, platformy sociálních médií a další nově vznikající nástroje, jako je umělá inteligence, prohloubily rizika, včetně digitální represe na základě pohlaví, kybernetického obtěžování, dezinformací a šikany, což představuje další překážky pro prosazování odpovědnosti.

Podle organizace Freedom House, která sestavila největší dostupnou databázi na toto téma, se v roce 2024 více než 20 % světových vlád zapojilo do nadnárodních represí od roku 2014, přičemž došlo k 1 034 přímým fyzickým incidentům ve 100 cílových zemích. To ukazuje na vzorec „globálního autoritářství“. Je zajímavé, že téměř 80 % případů zneužití připadá na deset režimů - Čínu, Turecko, Tádžikistán, Rusko, Egypt, Kambodžu, Turkmenistán, Uzbekistán, Írán a Bělorusko.

Hostitelské státy musí dodržovat své závazky vyplývající z mezinárodního práva v oblasti lidských práv, začlenit nadnárodní represe do svých vnitrostátních právních předpisů, zvyšovat informovanost, poskytovat školení všem příslušným agenturám a pracovníkům a podporovat oběti, které se domáhají spravedlnosti.

EU zintenzivnila svou podporu obráncům lidských práv, ale potřebuje silnější mechanismy odpovědnosti, lepší koordinaci mezi agenturami a větší odpovědnost podniků. Mandát Europolu by měl být rozšířen tak, aby agentura byla oprávněna posuzovat a provádět

náležitou péči, pokud jde o politicky motivované červené oběžníky Interpolu a jejich napojení na nadnárodní represe. Mezi další zlepšení patří aktualizace obecných zásad EU týkajících se obránců lidských práv, aby zahrnovaly nadnárodní represe, rozšíření mandátu portálu ProtectDefenders.eu, zavedení mechanismů pro sběr a monitorování údajů a zjednodušení vízové politiky a pobytových režimů.

Pokud jde o digitální nadnárodní represe, měly by být řešeny prostřednictvím přísných předpisů pro subjekty umožňující nadnárodní represe, jako jsou odvětví špionážního softwaru a sociální média, zejména zamezením vývozu špionážního softwaru do autoritářských režimů, u nichž byly prokázány akty nadnárodních represí, a účinným prosazováním zákona EU o digitálních službách.

Na vnější scéně musí EU učinit z nadnárodních represí nedílnou součást zahraniční politiky EU, zejména tím, že v rámci dialogů o lidských právech se třetími zeměmi a na dalších mezinárodních fórech bude nastolovat otázku nadnárodních represí, prosazovat podmíněnost bilaterálních dohod a finanční pomoci lidskými právy a v případě potřeby ukládat cílené sankce.

PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJKA OBDRŽELA PODNĚTY

Zpravodajka v souladu s článkem 8 přílohy I jednacího řádu prohlašuje, že při vypracovávání návrhu zprávy až do okamžiku jejího přijetí ve výboru obdržela podněty od těchto subjektů nebo osob:

Subjekt nebo osoba
Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR)
Freedom House
Amnesty International
Human Rights Watch:
Front Line Defenders
Protection International
International Partnership for Human Rights (IPHR)
International Federation for Human Rights (FIDH)
Araminta
International Campaign for Tibet
European Uyghur Institute
CNCD-11.11.11
The Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS)
Egyptian Front for Human Rights
Egyptian Forum
Committee to Protect Journalists
EuroMed Rights
Saferworld
Baha'i International Community
Zawiya Talta online newspaper
Reporters sans frontières (RSF)

Výše uvedený seznam je sestaven na výhradní odpovědnost zpravodajky.

Pokud jsou na seznamu uvedena jména, funkce, případně jména i funkce fyzických osob, zpravodaj prohlašuje, že příslušné fyzické osoby byly seznámeny s prohlášením Evropského parlamentu o ochraně osobních údajů č. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), které stanoví podmínky platné pro zpracování jejich osobních údajů a práva související s tímto zpracováním.